

Observatoriu este de done ori in
septembra, Mercurea si Sambata.

Pretiul

pentru Sibiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusn la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimis cu posta in lainsrul monarhiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. sau 22 franci, pe 6 luni 5 fl. sau 11 franci. — Numeri singurati se dnu cete cu 10 er.

OBSERVATORIULU

Diariu politico, national-economic si literariu.

Anulu IV.

Nr. 85.

— Sibiu, Mercuri 21/2 Novembre. —

1881.

Despre miscarea poporatiunei romane, de dr. medic.

J. Felix.

(Urmare si fine).

IV.

Conclnsiune.

Poporatiunea Romaniei se inmultiesce intr'o proportiune cu multu mai mica decatua acea a altoru tieri; Romani'a este dar amenintata de depoporatiune relativa, care vatama interesele ei vitale. Acestu reu se afla deocamdata intr'unu stadiu, in care se mai poate remedia; luandu inse dimensiuni mai mari si transformandu-se in depoporatiune absoluta, ea aru pota compromite viitorul Statului romanu. Causele acestei stari de lucruri sunt: civilisatiunea nostra inapoiata, educatiunea morală si intelectuala imperfecta a junimei nostre, puçina ingrijire care o damu intereselor economice ale tierei si neglerea preceptelor elementare ale igienei. Indreptarea se poate astepta numai dela patriotismul luminat, dela conlucrarea sincera a tuturor omenilor de bine.

Poporatiunea romana se va inmulti in proportiunea in care va cresce productiunea tierei. Se cautam dar tota mediile pentru inbunatatirea agricultrei si a crescerei vitelor, se inlesnimu poporatiunei rurale indeplinirea conditiunilor pentru sporirea venitului acestor doue ramuri principale ale productiunei nostre, se inaintiamu mai alesu in orasie acele industriei, cari potu sustine concurentia cu strainatatea, se deschidem si se exploatam si alte sorginti ale avutiei nationale, precum mine de carbuni fosili, de metale; se conservam padurile cari inpodobescu muntii nostrii, se regulam cursul apelor, pentru ca, in locu de a fi unu elementu devastatoru, se serve interesele agriculturiei, comerciului si industriei, se inmultim sioselele, pentru ca productele tierei se nu putrediesca, nepotendu-se scote din locul unde au crescut; se marimu numerulu producatorilor, se micsoram proportionea acelora dintre noi, cari consuma fara a produce.

Daca voimu se fumu considerati ca o natiune, care aspira a ocupa unu locu intre poporele civi-

lise, daca voimu se ferimu poporatiunea nostra de boli numerose si de morde prematura, trebuie se damu igienei publice si private ingrijirea cea mai largă, se respondim in poporatiune cunoscintiele elementare ale igienei, se o oprim dela constructiunile locuintelor nesanatoase, se o indemnamu ca se tie comunele intr'o stare mai curata, ca se inlature din sate dupa potentia causele infectiunii palustre; se inpunemu administratiunilor urbane, ca ele se dea cetatenilor exemplulu indeplinirei prescriptelor igienei, ca ele se insufle poporatiunei oraselor respectulu pentru mesurile relative la igiena, respectand singure datoriile ce le prescrie in acesta privintia lega; se inlesnimu in fine bolnavilor saraci ajutoriulu medicalu gratuitu, in tota forme sale, adeca pe langa cautarea in spitalu, pe langa dispensare pentru bolnavii ambulanti, ingrijirea bolnavilor saraci la domicilu pe scar'a cea mai largă.

Remediu principalu in contra depoporatiunei Romaniei consta intr'o educatiune corecta, morală si fizica a junimei. Prosperitatea unei tieri depinde de cultur'a locuitorilor ei; scola trebue dar se ocupe primulu locu intre institutiunile Statului, pentru ca se devie sorgintea nu numai a moralitatii, a intelligentiei, ci si a avutiei nationale, a potrei patriei.

Scolele nostre au trebuita de inbunatatiri calitative si cuantitative. In privint'a cualitative scolele nostre trebue se serve mai multu interesele Statului decatua ale individului, se crește cetateni laboriosi si productivi, se desvolte adeveratulu patriotism, care se manifesta prin abnegatiune, prin subordinarea intereselor individuale sub interesele patriei. Acesta missiune a indeplinitu o educatiune la Eleni si la Romani si respectarea principiului „Salus reipublicae suprema lex esto“ i'a facutu mari si tari. In privint'a cuantitative trebue se inmultim scolele si se ne aducem aminte cuvintelor classice ale unei autoru modernu: „eu catu intr'o tiera scolele sunt mai gole si mai rare, eu atat su sunt cimiterele ei mai pline si mai dese.“

Vindeca ori-ce rana, de siguru va vindecă si asta inclinare mica, unilaterală. Astmodu me logodisem si de doi ani sunt consorția barbatului acestuia.

Tatalu meu nici-o data nu si-a inchipuitu ca mam'a i-a tradatu secretulu. De pe facia-i vesela, dupa catoria mea, am vediutu cu o satisfactiune interna, catu de senina ii este frunta, si cum nu se parea ca ilu apesa decatua grij'a, ca eu eram totu cam bolnaviciosa, ceea ce era o urmare a multelor lupte premerse. Eu ince me liniscsem, traiam fara a fi ademnită de ceva si, implindu-mi datorintele conscientiosu, me ncercam se facu fericitu, prin aceea se fu insam fericita. Astadi a trebuitu se te 'ntelnescu de nou, a trebuitu saudu vorcea anima dtale, trebue astfelui se afu deslegarea enigmei, ca se me aruncu in mijlocul undelor furiöse ale passiunilor. Ddieu meu, se nu existe o fericire curata, frumosa? Trebuie omulu eternu se lupte? Nu existe unu limanu de repausu? Dara, acum scii totulu! Nimicu n'am se'ti mai spuiu, decatua se te rogu, se te implor in genunchi: nu cere neonesitate dela o femeia debila! Sunt consorția altuia si ori catu de strainu este dñulu de G. anima mele, totusi, nici-o data nu voi petă numele lui, nici-o data nu voi uită intr'atata demnitatea de femeia, stim'a de mine insam, ca... se fu fericita. In ora acesta me despărta de dta pentru totudeuna! Calea nostre sunt diferite. Nu'mi e permisu, nu te voi mai vedé nici-o data! Era dta, dta n'ai fi barbatulu marinimosu si nobilu, pe care ilu iubescu, daca ai vrea se me seduci la pecatu, refusandu-mi asta ultima rogamente. Iubirea adeverata, iubirea curata va 'ntielege si va implini rogarea acestea. De-o miie de ori asiu vrea se fu consorția fericita a dtale, daca mi-ar fi permisu, daca moral'a, daca religiunea nu ar fi pusu o stavila intre noi. Dta, o sciu, vei onoră baricad'a acesta, si nici-candu nu vei petă nobilulu dtale chipu din pieptulu meu. Pentru aceasta, din parte'mi, iti juru ca o femeia nici-o data nu va poté iubii mai cu focu pe alesulu anima ei, de cum te iubesc Adel'a pe dta: Ierita altora totu, tie ince nimicu! Ierita'mi si dta dorerea, ce'ti causediu prin acesta.

Sibiu. Facem locu cu tota placerea la urmatorea corespondentia, cum si la apelul comitetului Reuniunei femeilor romane din Sibiu:

Onorabila Redactiune!

Ne permittemu a ve trimite in alaturare statutele „Reuniunei femeilor romane din Sibiu“, cum si apelul nostru pentru participare la realizarea scopului reuniunei.

Binevoiti a da locu acestui apelu in celu mai de aproape numera alu pretiuitului Dvostre diariu si a recomandá modest'a intreprindere a damelor romane din Sibiu sprijinalui caldurosu alu publicului nostru.

Alu onor. Redactiuni

stimatori

Comitetulu Reuniunei femeilor romane din Sibiu.

Mari'a Cosma, presiedenta.

Visarionu Romanu, secret.

Apelu!

Este sciutu, ca factorii principali ai progresului unui popor sunt educatiunea si instructiunea.

Nu incaps indoiala, ca de candu spiritulu timplui a mai usiorat si sortea poporului romanu din Austro-Ungaria, acesta se afla in progressu continuu. Cu privire la factorii amintiti ince, trebuie se constatamu, ca acel progressu este inca unilateralu.

Din institutiunile de cultura, cate s'au creatu pana acum la romanii din Austro-Ungaria, aproape totulu este menit pentru seculu barbatescu si nimica pentru crescerea si instruirea femeiei.

Relele ce aduce acesta disproportiune in crescere, le vedem dilnicu in societatea romana. Era numerulu mare de fete romane, care se afla astazi pe la mai tota institutele si scolele straine si care ilu vedem crescundu din anu in anu, spre daun'a educatiunei nationale, — reclama imperiosu infinitarea de institute romane pentru fetele nostre.

Damele romane din Sibiu, voindu a contribui partea loru modesta la ajungerea acestui scopu mare, s'au asociat intr'o „Reuniune a temelor romane din Sibiu“, cu scopu mai de aproape: de a aduná unu fondu pentru infinitarea in Sibiu a unui „institutu romanu de crescere pentru fete“, impreunatu cu internat si intocmitu asia, ca elu se pota corespunde tuturor intereselor de edu-

Foisiora „Observatoriului“.

O istoria vechia.

Novela de M. Warlo, trad. de Petra-Petrescu.

(4 Urmare si fine.)

Ce se mai dicu, ce potu dice mai multe! Intocma, ca dta, simtiam si eu ca din momentulu cunoscintiei nostre me petrunde unu ce estraordinariu, simtiam ca acesta prima impressiune va fi nestersa in anima mea. Ca celu ce se 'nneca si se tine de unu paiau, astfelui speram si eu dela dta salvare, mantuire, fara a'mi poté da séma, cum si pentru-ee? Intr'acea dio'a urmatore, care mi s'a parutu unu anu, asteptau se vii precum ai promis; in zedaru, nu ai venit uici in aceea, nici intr'alta. Desperam. Mi-a parutu atatu de bunu, atatu de nobilu, in expressionile, in tota fintia dtale, sciam ca nu ti-am fostu indiferenta, si acum, intardiarea dtale cum se mi-o espliu? Verisior'a mea, acea barona M., a carei nefericita carta ne despartia, zimbea de incredere mea nestramutata dup'o prima cunoscinta si cuvintele ei: „cine nu se vede se uita“, se pareau ca voru a se realizá. Intr'acea s'apropia timpulu ca se me decidu definitiv. Tortur'a mea era la culme. Trebuam se pierdu si credint'a in dta. Din cea mai profunda adencime a anima mele me rogaiu la Ddieu, se'mi dea potere se me usiore die. Le-am capetatu, pentru-ca nu mai poteam face nici-o alegere! Asia mi-am datu invoieira, totusi nu fara spune mai inainte mirelui meu intr'o convorbire lunga intr'acea starea lucrurilor, declarandu'i ca anima mea nu e libera, ca nu apartine lui. Voiam se fiu sincera si onesta facia de elu si, fara resava i-am descoperit totulu, de si in fapta mi-a venit forte cu greu. Elu surise si'mi observa ca sunt inca tinera, ca voiu uită mai usioru de cum asiu crede, d'altmintrea, adause, ca dta fara indicia ti-ai batutu jocu de mine. Timpulu, dise elu mai departe,

Secur'a nostra fericire s'a terminatu, conosciint'a ince, ca amorulu meu a fostu curat si innocent, ca am ramas credintiosa datorintelor si Ddieu lui meu, me va insoçi in departare si suvenire casta a dnieitale voiu pastră-o in anima mea in eternitate. D ieu se'mi stea intr'ajutoriu, alt'a nu potu face. Remâni dar sanatosu pentru totudeuna! Nu'mi scrie. Nu te 'ncercă a me abate dela propusulu meu, pentru ca n'asiu poté tra' lucrando contra onorei, contra conosciintiei mele. Dejá mane parasescu loculu acesta si, daca ne vomu mai poté revede vreodata, dorescu se nu mai fia possibila o despărtere ca acum! Pân'atunci incodata: Fi sanatosu!

Dnedieci te binecuvinte, iubitulu meu, apere-te si te padiresca si'ti dea totu binele care ti'u poftesce din tota anima dtale.

A de la.

Epistol'a se termina, cu ea visulu meu de fericire si iubire. Sciam ca pentru mine ea este pierduta. Femeiea pe care o iubeam avea se'mi fia „santa“ ca mam'a mea, si credintiosu dorintie densei, unu cuventu, unu siru nu l'am tramsu! Prin acesta voiam se'i documentezi catu de multu o iubeam. Barbatulu ei imi tramise cetea dile mai tardiu o carta de visita, in coltiu stă: „p. p. conge“, pentru a'si luá remasu bunu, da, remasu bunu pentru totudeuna.

Au plecatu cu trenulu de deminetia, in catră? nu sciam, dara si ce mi-ar fi folositu? Multu, multu timpu n'am fostu o óra liniscitu, ocupaiu in Vien'a nou'a functiune, dara spiritulu meu ratacea in tota partile, nu mai eram domnu preste elu, si gandurile mele, care acum sborau necontenit la dens'a, la dens'a, pe care o iubeam mai tare ca mai inainte, nu le poteam alungá si'mi torturau sermanulu capu dio'a-nóptea. Ocupatiunea, activitatea cea mai incordata, au fostu singure 'n stare se me faca a mai uită incetulu pe 'ncetulu. Astfelui trecuta siese ani, candu intr'o de primescu o epistola din Neapolea. Acesta contineea in puçine cuvinte anunziu ei de mòrte. Sa stinsu asia-dara biét'a suferitorea anima, sufletulu ei nobilu sa' ridicatu in imperiulu pacei eterne si m'a lasatu singuru cu anima-mi ardenta, cu dorulu meu eternu, cu ultimele,

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie seu linia, cu litere merante garmondu, la prim'a publicare cate 7 cr., la a dou'a si a treia cate 6 cr. v. a si preste aceea 30 cr. de timbru la tesanu publicu.

Prenumeratiile se potu face in modulu celu mai usior prin assemnatuni postei statului, addressate de a dreptul la Redactiunea Diariului.

„Observatoriul“ in Sibiu.

Cause si procese urbariali.

(Urmare si fine din Nr. 83.)

In comun'a numita, cu poporatiune curata romana, forte laboriosa asia, catu acolo nici evreulu nu se poate incubata, este unu singuru proprietariu mare — conte. — Voindu a duce comassarea hotarului in deplinire, se angajedia cu adjunctul unui ingineriu, caruia-i inprumutase mai inainte o suma ore-care, si-lu primește ca ingineriu operatoriu (fara a posse inse cualificatiunea de ingineriu). Sub conducerea densului decurgu lucrurile pana la intrebarea localisarei, fara ca tieranii romani se se ingrijesca de vreunu advocatu, carele se-i reprezente. Asia trecu preste mesurarea si classificarea hotarului; era cindu e la rumperea panei, la intrebarea: carele unde se-si capete mosi'a, se ingrijesc si densii de advocatu. Nepotendu-se inpacata la localisare, ca-ci ambe partile doreau se aiba unulu si acelasi locu, se ordinedia o comisiune de experti.

Cum s'a intemplatu, cum nu, comisiunea si-a datu unanimu parerea, tocmai asia dupa cum a dorit proprietariul. Pe bas'a parerei comisiuniei se aduce decisiune judecatorasca, carea fu intarita si de tribunalele supreme. Pe bas'a acestei sententie avea acum se se inpartia hotarulu.

In tempulu acesta inse intra in valore legea noua, in poterea careia lucrarile de comassatiune nu se potu face, decat numai de ingineri cuaflificati, denumiti de ministeriu; si fiindu pusa o pertractare, cindu avea se se introduca ingineriul vechiu intru inpartirea noua a hotarului, fostii iobagi facu exceptiune contra ingineriului, carele in sensulu legei nu mai are dreptu a continua lucrarile. In urm'a acesteia se amana pertractarea; dura dupa doue septemani, la recomandarea tribunalului, ca se nu se inmultișca spesele cu altu ingineriu, ministeriul auctorisa totu pe celu vechiu a continua lucrarile comunei acesteia.

In urm'a acestora se incep lucrarile de inpartire si se brazdiada pe intregu hotarulu posessiunile noue. Fininduse inpartirea, judele esmisu de tribunalu pune pertractarea pe inceputul lui Septembre, spre a predă in posessiune tablele nove, fara a chiamá totu-odata dupa prescriptiunile legei, si unu ingineriu autentificatoriu, carele se vedia, bune si drepte sunt lucrarile technice.

Tieranii recurgu la tribunalu contra intențiuni de a predă posessiunea noua, fara a fi certata de ingineriul autentificatoriu. Tribunalul respinge recursul, judele ese in fața locului; era deregatoriu contelui merge la Clusiu dupa unu ingineriu autentificatoriu.

Standu lucrurile asia, fostii iobagi romani vediendu-si mosi'a noua, si simtienduse scurtati in ea, isi aducu si ei unu ingineriu, carele se le cercetade operatele referitor la ei. Ca se nu fiu prea lungu, nu voiu descrie totu catu a durata comisiunea. Amintescu numai, ca ingineriul adus de tierani a constatat, ca totu operatele technice sunt pline de erori. Nu numai ca sententia judecatorasca relativa la inpartirea hotarului nu s'a

Abia doi ani mai tardi primiu anunciu de logodna alu sociului ei; elu s'a consolatu iute, dara n'a intielesu nici-odata catu a suferitu ea cu resignatiune.

Au trecutu dejă aprópe treideci de ani d'atunci, eu sunt betranu, obosin si nu me afu departe de pragulu mormentului. Viéti'a mi-a fostu plina de experientie, plina de splendor; m'am ridicat din trépta 'n trépta, am fostu distinsu de nenumerate ori de survanul meu; pieptul mi'u acoperu orduri, dara anim'a din elu mi-a remasu solitara si cu ea amortita am trecutu totudeuna prin splendorul relatiunilor.

Multe tipuri frumose si dragalasie de femei am intempinat pe lung'a cale a vietiei mele, ici-colo mi'sa imbiatu cate-o anima simpatica, eu simtiam unu interesu trecatoriu, ca-ci a iubiti, a iubiti intr'adeveru, poteam numai pe acesta „un'a". Am remasu singuru si singuru voiu merge in imperati' eterna a pacei. Atotupoternicul n'a voituit altfel, voi'a lui santa implineșca-se. Eu speru intr'o revedere fara despărțire in lumea mai buna de dincolo. Cuvintele ce mi le-a scrisu ea, dejă cu mórtea 'n sinu, m'au mangaiat si m'au liniscit totudeuna, ori-catut de necajit am fostu, ori-catut de grea mi se parea viéti'a, cuvintele de sub rosele muschiose: „Colo susu a Ta!"

O, de s'ar indură Ddieu se me faca partasiu de acesta catu mai curendu.

„Ce este viéti'a?

„O alternatiune de di si nöpte.

Suferintie si dureri,

Doru si revedere."

Éta istoria mea, iubita sora. Ierti-mi acum daca nu potu fi veselu intre veseli?

Iertatutu? Lacrimi ferebanti i-au innecatui graiul.. se surgeau pentru amorulu lui pierdutu.

tîntu in vedere, dara nu s'a luat de bas'a impartirei nici classificarea originala preste totu locul. Lasu, ca tablele satenilor au fostu mesurate numai in latime de catu 10—20 stanjini din vale pana in verfulu dealului, dar in urm'a urmelor s'a aflat numerate pamenturi de ale fostilor iobagi, ba chiaru si de ale orfanilor, socotite si intrate in proprietatea contelui; si la intrebarea cum s'a potutu asia ceva intempla, ingineriul a respunsu, ca deregatoriu contelui i a predatu o consemnare de parcele, pe cari le-ar' fi cumperatu contele dela tierani, si elu pe bas'a acesteia a transcrisu totu acele pamenturi pe numele contelui; de si observu eu, ca transcrierile acestea nu-i ertatu se se faca, decat numai prin intrenirea si la decisiunea judecatoriu esmu de tribunalu.

Vedindu acum representantele poporului necorectitatea acesta mare in operatele technique, poftesce ca se se dea inapoi totu operatul ingineriului spre indreptare; era pana atunci se se sistiedie predarea posessiuniei noue, cu atatul mai virtosu, ca erau unii omeni, carora nu li se taiase nici-o brazda de pamentu. La cererea espressa in protocolu, ingineriul autentificatoriu cercetadia si densulu operatele si intr'o referada de 12 cole recunoscere erorile facute, ba si opinedia indreptarea unora si declara, ca nu poate autentică operatul; considerandu inse — dice mai incolo — daun'a, ce ar avea-o unii (cari?) prin nepredarea posessiuniei noue, recomenda (ajánlom) predarea in posessiune; in urm'a careia judecatoriu predă in posessiune jumetate din hotaru, era jumetate ilu lasa inca pendente, pana ilu va indreptă inginerulu. Va se dica, prin decisiunea acesta, contele singuri proprietarii mare, intra in posessiunea intregi sale mosii (de si era recunoscutu, ca in tabl'a densului sunt o multime de pamenturi transcrise lui pe nedreptu), era poporul tieranu avea se intre numai in o mica parte, ce-i venea lui, ca-ci partea cea mai mare era inca pendente dela prelucrarea noua, ce nu potea se se intempe mai curendu, decat in o jumetate anu. Trebuie se mai amintescu, ca acea parte a hotarului, care i venise proprietariului mare, a fostu o goru, unde satenii tota vîra isi arasera, grapsera si pregatisera locurile pentru semintă de tómna, si totu acestea locuri luate s'au predatu contelui, fara a se reflectă celu puçinu la ore-care desdaunare.

Situatiunea dupa predare era dar urmatorea: Contelesi capeta mosi'a s'a intreaga (coprindiendu inca pe nedreptu si multe parti de ale tieranilor), si inca o capeta o parte din ea arata, grapsata de tierani, pregatita pentru a merge numai se semene; era tieranii totu locurile avute le pierdu si in schimbulu acestora, capeta numai o parte, remanendu ceealalta pendente. Locurile pierdute au fostu luate, arate, aveau numai se semene in in ele; locurile capetate nici nu le potu ară pentru grâne, ca-ci partea cea mai mare e semenata cu cucuruzu; era ce ar fi potutu, era prea tardi.

In contra tuturor acestor decisiuni si lucrari, operatul fostilor iobagi face representatiune la tribunalu, in urm'a careia dupa 3 septemani dela predarea in posessiune prin judecatoriu esmu — tribunalul nimicesce totu lucrul, decidiendu, ca dupace totu operatele technique sunt eronate, nu se poate face predarea pe bas'a loru. Aceasta e prima parte a decisiunei, era a dou'a e, ca pedepsesc pe operatul tieranilor cu 50 fl. v. c. Pentru ce? Dupa informatiunile ce le-am capatatu, omenii in urm'a decisiunei acesteia indata si-au si ocupat locurile vechi si au inceputu a le lucră si semenă. Dar tempulu de semenata au camu trecutu, 5 septemani o comună intreaga nu a lacerat nimica; poate ca cei mai cu stare voru avea grâne si in anulu venitoriu, dar cei cu mai puçine vite si cei fara vite de jugu, numai se voru uită la vîra cum secera altii.

Potă ca te vei intrebă dle redactoru! cine va desdaună o comună intreaga, ca o a in piedecatu a-si lucră la tempulu seu mosi'a s'a? Sau dora e de ajunsu ca-i fu pedepsit operatul ei, carele machnit de nedreptatea comisa si de vaitele omenilor, a lasatu poate pen'a mai ascutita? Dar si eu te intrebă dle redactoru! mai mirate-vei, candu vei audi, ca in cutare sau in cutare comună la ce gradu au ajunsu machnirea tieranului in urm'a comassarei, si nu-ti va veni ore a crede celea ce se vorbescu, ca anume legea noua urbaniala ar fi o concessiune data pe hartia alba de deputatii ungureni celor din Ardealu?*)

*) Ori-cine va mai reflecta la desbaterile care au decursu asupra legei de cestiune in diet'a Ungariei, isi poate aduce aminte prea bine, ca totu acestea s'au predisut in siedintele publice, in sute de variatiuni, ca se voru intempla intocma precum le vedem. Era

catiune ale familiilor romane chiaru si din locuri mai departate.

Dupa stabilirea definitiva a statutelor reuniunei, acesta in adunarea generala din 8 Juniu a. c. s'a constituit, alegându-si comitetul din urmatorele domne:

Joana Badila, Minerva Brote, Maria Cosma, Eleuteria Cristea, Judita Macelariu, Alexandrina Mateiu, Ana Moga, Josefina Pascheviciu, Elena baronesa, Elena Popescu, Maria Rosca, Irena Trombitasiu. Era de barbati de incredere s'au alesu in sensulu statutelor urmatorii domni: Jacobu Bologa, Parteniu Cosma, Nicanor Fratesiu, Davidu Barou Ursu.

Comitetul reuniunei s'a constituit alegându pe Maria Cosma de presedinta, Joana Badila vicepresedinta, Visarionu Romanu de secretariu si Dr. Aureliu Brote de cassariu.

Subsemnatul comitetu isi incepe deci cu ajutoriul lui Ddien, activitatea sa, apelandu prin acesta la totu femeile si la totu barbatii romani, cari pôrta in anim'a loru viulu interesu alu progressului romanescu: cerindu-le concursulu la urmarirea scopului reuniunei nostre de interesu generalu, si rogandu'i, a contribuit la crearea fondului reuniunei prin inscriere de membrii, cum si dupa impregiurari prin celelalte midiulice indicate in §. 7 alu statutelor reuniunei, de urmator. cuprinsu:

„§. 7. Fondulu reuniunei se formedia:

a) din contribuirile membrilor reuniunei de totu categoriile;

b) din veniturile petrecerilor, concertelor, prelegerilor, sortiturilor si espoziunilor ce se voru arangia in favore reuniunei;

c) din ereditatile, legatele si donurile ce i se voru face;

d) din colectele, ce se voru intreprinde in favore ei."

Statutele reuniunei si formulare de dechiratiuni pentru inscriere de membrii, se gasesc pe la colectantii reuniunei din tînaturi, si la cerere se trimitu dela comitetu ori unde prin posta franco.

Contribuirile, cum si corespondentile in afacerile reuniunei sunt a se adressa: Comitetului reuniunei femeilor romane din Sibiu (Nagy-Szeben).

Personele, care aru binevoi a se insarcină ca colectanti ai reuniunei, sunt rogate a ne incunoscintia.

Fiiindu-ca unu popor, care voiesce se inainteze pe calea civilisatiunei, trebuie se se gădesca astazi seriosu la inbunatatiarea educatiunei femeiei, — terminam cu sperantia vii, ca sororile nostre, ca fratii nostri voru grabi a-si contributi fiacare obolul seu la marea opera a „educatiunei femeiei romane!"

Sibiu, in Octobre 1881.

Comitetul reuniunei femeilor romane din Sibiu.

Maria Cosma m. p., presedinta.

Visarionu Romanu m. p., secret.

(Indata-ce ne va permite spatiul, vomu reproduce si statutele Reuniunei).

ilusoriele mele sperantie de a ne unu canduva pe pamant. Cateva dile mai tardi am primitu din Coblenția o epistola dela verisiora ei, baron'a de M.

Ea contine:

„Serenissime! Este aproape unu anu, de candu afandu-me la verisiora mea pentru a'mi luă remasul bunu inainte de a intreprinde caletori'a ei cîtră sudu, am primitu pachetul acesta cu roagarea, că, dupa mórtei, se tiu tramitut. Medicii isi pierdusera de multu totu sperantia de reisanetosiere. Eu inca presimtiam că acusi o se apuce pe calea de unde nu mai este reintorcere. Inca atunci semenă ea cu unu angeru schimbatu la fața, care se reintorcea in patri'a-eti eterna. Cu anim'a sfasiata de dorere implusiv ultim'a dorintia a unei decedate si sunt sunt cu perfecta stima a serenissimei vîstre Selma, Barona M. n. de H."

Pe candu ochii mei, nu mi-e sfîrșita s'o spuiu, se implura de lacrimi pentru scump'a decedata, desfacutu incetu pachetasiulu bine sigilatu. Nu contineea decat unu buchetu vesteditu de rose muschiso, invelit u c'oa fasia de hartie pe care se afla datul si anulu balului in care ne-am revedutu a dou'a si ultim'a óra in viéti'a acesta. In buchetu era o carta imbotita, care contineea numele ei de feta si de man'a ei scrisu cu litere legibile:

„La revedere colo susu, unde nu ne vomu mai desparti! A ta Adela."

Terminatul era dara visulu scurtu alu primului si unicului meu amor si, daca ar si suride cineva si ar dice ca din o convenire asia scurta nu se poate nasce unu astfelu de amoru, cu atatul mai vertosu asia profundu, afirmu si eu, că nici nu sunt totu naturele egale, si că spiritele afine momentulu primei conveniri le impreuna cu legaturi de diamantu. Buchetulu de rose tacîndu l'am alaturat lîngă rosele vestedito cadiute din manile ei la prim'a nostra convenire. Dupa aceea am ridicat manile spre ceru si am multiamitul bunului Ddieu, care a scapatu de totu torturile vietiei.

Scuse-me onoratului public, că am ocupat un loc în coloanele diariului D-Tale cu cauza acăsta; dar esenția politicei ardeleni jace în cauzele acestea, în regulari de posessiune, în care adeseori se trediesc tinerii fără mosia.

Cartile bisericesci.

Nu pote fi nici-un roman adevărat și luminat, de orice credință religioasă și confesiune, de orice opinie și credințe politice, care se nu cunoște cu totă convicțiunea sufletului său, că traducerea și tipărirea cartilor bisericesci a fostu în trecutu condițiune essentială nu numai pentru religiune și biserică, ci și pentru limba și naționalitate. Biblia și totă cartile rituale, care nu sunt puține, traduse în limbă nouă și propagate prin tipăriu la clerci și la popor, au asigurat în gradu eminente unitatea limbii românesci, nu numai, ci și regularitatea și frumusetea ei. Până eri alaltaerii numai despre acei romani se dicea că vorbesc și scriu bine și frumos românești, carii respectau și imitau limbă cartilor bisericesci. Însuși memorioriul Ioanu Eliadu rogă cu multă dorere pre deformatori și corcitorii limbii românești, că dacă nu sciu sau le este lene a vorbi și a scrie limba românească alta mai regulată, mai curată, mai sonoro, se se ţine de limbă din cartile bisericesci.

Dupa încercări de aproape 100 de ani; după ce s-au vediut și anatheme fulgerate asupra celor care începuseră să scrie cu litere latine, în fine poterea blasphemiei dispară mai preste totu.

Lectorilor noștri le este cunoscutu prea interesantele raportu alu preas. sale episcopului diecesanu Melchisedecu dela Romanu, precum și conclusulu luat in acăsta causa de gravitate su prema de către s. sinodul bisericei din România și învoirea data de către guvern. Era de prevediut, că decisivul pasu facut de către acelu sinod va avea urmări ulterioare și imitatori totu asia decisi, pre cătu este de adevărat, că unitatea limbii nouă, consacrate, sanctionate prin biserică, este una din condițiile essentiale ale existenței naționale. Unitatea limbii se poate cugeta și poate se existe prea bine și fără unitate ortografică. Trebuie să o dorim și pe această din sufletu, dura ea nu este conditio sine qua non. Cautati de ex. la Germani, căte ortografiile au ei, și chiaru căte pronuntiari; dura pentru aceea na-

ușor a le predice. Principiile pe care este construită sistemul actual, erau cunoscute, că și maximele politice și naționale, după care este gubernat și tractat poporul românesc; apoi: Ori-ce se nasce din mitia, sioreci mananca. Leulu și tigrul, pardul și panteră sunt totu mitie că totu mitie, cu nota caracteristica de selbachia și ferocitate. Într-acea lenea, nepasarea, indolenția locuitorilor interesați în cause de acestea, erai că merită să fie condamnate și în multe casuri chiaru infereate. Sub titlu: Datele referitoare la regularea de posessiune in Transilvania și partile adnexe, culese de avocatul Parteniu Cosma, s-au tipărit la Sibiu 1880 o carte de 215 pagini. În acea carte se află adunate actele conferenției juristilor adunati la Sibiu în 11-12 Aprilie 1880, proiectul de lege, desbaterile dietale la care au participat și deputați romani, anume Cosma, cu adevărat devotamentu, în fine insasi legea sanctionată. Publicat s-au acelea desbateri și în diariile politice românești; dura se nu ne mai întrebă, cătă din cei interesați și anume carturari de prim comune, preoti, notari s. a. sciu ceva de acea carte, și cătă au prinsu în acelu anu vreun diariu în mana, spre a le citi din acela, a se informa și apoi a căuta se informație pe popor, că se scia apără interesele proprii și ale comunei, fără care popa și preotă, notarii și notarăsi, dascalu și dascalăsa etc. remanu fugari pe pamentu. Lasati se se spargă comună, sau se devina poporul întregu proletariu, sarantocu, flamendu și golani, atunci de dv. ce se va alege? Veti remanea pastori fără nici-o turma, sau cu turme calbegite și răiose, din cauza că ati lasatu că muculu luminarei se va ardia la degete; astepat că grecii din a. 1453 cărui credeau că cu Kirie Eleison voru opri pe turci la muri Constantinoapolei, că se nu o păta luă. Nici-unu spiritu de prevedere.

Au se o patia și proprietarii rapaci fără reu, au se remana și ei la sapa de lemn, precum au și remasă chiaru și pâna acum multi dintre ei și anume dintre cei mai rapitori, prin simpla impregiurare, căci luandu locuitorii lumea în capu, și ne mai avendu cine se le cultive mosii a nici pe bani scumpi, ei se cufundă în datorii și cadu unii după altii în ghiarale usurarilor. Orbită de cumpătă ura națională, ei nu vedu abisul ce casca în calea lor, că se iinghită, daca cumva nu se voru stramuta și ei pe urmă poporului înpilat și spoliat, în vastele Campii numite Baraganu dintre Jalamită și Brailă, sau în comunele din Dobrogea, parasiți de Cercassiani, printre bătăile mefite ale Dunării. Ei inse nu potu se suferă comune rurale bine situate, avute, prospere, ci le trebuesc numai comune magiarise, sau dacă acăsta nu se poate, atunci mai bine districte intregi deserte de locuitori, puste și stepă locuite numai de bestii selbatece. Notă Red.

OBSERVATORIUL.

tinerea loră este una unică în stăriile europene germane și chiaru în Americă.

Să acuma se ascultamu ce ne spune „Timpul” din București în Nr. 221 din 10/22 Octobre a. c.

„Cu timpul au inceputu să se recunoscă însemnatatea limbii cartilor bisericesci.

In adevăru daca, din deosebitele și variile dialecte ale limbii germane de pilda, unul a ajunsu se dominedie și se devie limba literară și de statu, acă este a se multiamai mai cu séma bibliei lui Luther. La inceputul secolului trecutu, în alu XVII-lea chiaru, limbă germană se poate dice că incetase de-a mai exista. Cine deschide cartile scriitorilor din acei timpi, află unu jargonu, în care întrăgă averelexicală, sintaxă chiaru a limbii erau alterate și falsificate de mii de fraze frantiosesci sau latinescii; representantul de capetenie al unei limbii germane literare, curate, era bibli'a lui Luther.

La noi lucrul să a petrecutu într'unu modu analogu.

Epocha reformatiunii, respandindu-se prin periferii, au ajunsu în Ardealu; Calvinii incepuseră să traduce carti bisericesci în românești, pentru a atrage la reformă și poporul românescu. Ei bine, biserică și Domnii nostri au combatut reformă cu armele ei proprii. Au pusu să se traduce cartile bisericesci în limbă românescă, au introdusu limbă poporului în biserică și statu, în locul celor straine hieratice. Daca chiaru ar fi existat uclinari de dialektisare a limbii nouă, ele au incetat din momentulu în care biserică au creatu limba literară, au sfintită-o, au ridicat-o la rangul unei limbii hieratice și de statu. Din acelui momentu trasetura de unitate a devenită și a remasă limbă și naționalitatea, pe cindu înainte Romanul inclină să confunda naționalitatea cu religia.

Retiparirea cartilor bisericesci cu caractere latine și cirilice nu mai suferă întardiere. Tipăriturile vechi au inceputu să se află cu greutate.

Lucrarea ce să propusă sf. Sinodul e de o însemnatate cu greu de mesurat în totă marimea ei. Fără indoială că limbă cartilor bisericesci va fi supusă unei revisiuni în ceea ce privește slavismii technici, nejustificati și nepriceputi nici pâna în diu'a de astăzi de popor. Cuvinte poporale românești se voru introduce în locul termenilor slavonesci, cuvinte intiale de toti; fraselor li se va da pe ici-colo orandumă ce li se cuvine după geniul limbii nouă, înlaturându-se traductiuni servile și prea ad literam; cu unu cuventu, ferindu-se în modu egal de neologismi, dar și de barbarismi, revisitorii cartilor voru avea în vedere atâtă avutul propru alu limbii poporale, cătu și archaismii aceia, cari se potu reintroduce fără alterarea intileșului.

E o opera în adevăru națională acăsta, o opera care va face gloria celor ce voru să întreprindă, daca va fi bine, dar stigmatizarea lor, daca voru pasi cu usurintă la o lucrare, pe cătu de maréti și sfanta, pe atâtă de gingasia. Gingasia că totu ce e organicu, subtila adesea cu deosebirile ce le face gandirea națională, dar ridicata odata, mai trainică decâtă legi civile și politice, decâtă formatiuni de state și dinastie, temelie dilelor de glorie, scapare în dile de cadere.

In congresulu bisericescu din Sibiu d. Parteniu Cosma a facutu asemenea, în siedintia dela 4 Octobre, o propunere în intileșulu retiparirei cartilor. Va trebui în adevăru că, în privirea acăsta, se existe o intilegere între mitropolia Românilor din Ardealu și Tierra-unguresca, între mitropolitul Bucovinei pe de o parte și episcopatul nostru. Dandu mai la vale propunerea facută de Parteniu Cosma, dorim că spiritul veacului alu siese predicele, spiritul lui Mateiu Basarabu se domnește asupra acestei maretie lucrari.

Éta acea propunere:

Este sciu, că santul Sinodul din România a decisă revederea și editarea cartilor bisericesci, cari se voru tipari atâtă cu litere latine, cătu și cu litere cirilice.

Dupa regulamentul sanctionat dejă, relativ la acăsta editare se va constitui unu comitetu, compus din persoane competente, posedandu cunoștințe teologice și limbistică, necesare la traducerea cartilor bisericesci din limbile, în cari au fostu scrise, și din cari s-au tradusu în limba română, spre a potea verifica acelle traduceri, și a le perfectiona unde va cere trebuință.

Nu este vorba deci de o simplă retiparire a cartilor bisericesci cu litere latine, ci de o emendare a editiunilor existente în textu și în limba.

Considerandu că cestiușa tipărirei cartilor bisericesci cu litere latine s'a rezolvat la noi inca mai înainte decâtă în România, — căci în urma esibitului sinodului episcopal din Aradu Nr. 101 ex 1871, congresulu nostru din 1878 prin concluziunea sa Nr. 180

constatandu necessitatea, de a se tipari cartile bisericesci cu litere latine, decerne cestiușa acăsta la sinodul episcopal spre apreciere;

Considerandu că biserică ortodoxă română în toate provinciile locuite de Români are una și aceeași limbă, că pâna astăzi se folosesc de aceeași editiuni a cartilor sale procurate în trecutu, cele mai multe, chiaru și prin România, din partea noastră;

Considerandu, că emendarea ce o va afla necesara comitetul, care va edita în România cartile bisericesci vredu nevrendu se va accepta și la noi, — și presupunendu, că editiunea emendată, facută cu pricere de lucru, astăzi trebuie să fie mai perfectă decâtă editiunile vechi — este să de dorit. că se se acceptă;

Prin urmare este o necesitate inevitabilă, că acelu organu, care în provincia noastră metropolitană este cihematu a se îngrijii de editarea cartilor bisericesci, nu numai se fia informată de deplin despre schimbările, ce au se între în textul cartilor, dar se conlucră chiaru la stabilirea acelor, că se nu se strecoare în biserică înnoiri, de cari elu n'ar avea scire și cari nefindu corecte ar putea deveni stricărișe;

pe aceste considerante imi iau voie, a face următoarea propunere:

Sinodul episcopal se roguă, că luandu informații autentice despre modulu în care se intenționă în România revederea și editarea cartilor bisericesci cu litere latine se să valoreze influența sa canonica la revederea textului, era retiparirea cartilor bisericesci cu litere latine pentru bisericile din provincia noastră metropolitană se o efectuează cu textul stabilitu și cu ortografia adoptată acolo.

Parteniu Cosma m. p., propunetor.

Monarchia austro-ungurească.

Din Ungaria. Dietă s'a prorogat pe o luna de dile, pe cătu timpu adecă sunt adunate ambele delegații în Viena. Politicii unguri au de lucru cu nenumărate combinații ce facu asupra caleitorilor de regi și imperati cu atâtă mai virtușu, că în dilele din urmă se află, că între Austria și Rusia inca s'au restabilit cele mai bune relații, prin urmare că pacea universală nu se va turbura. Dara apoi lumea totu nu pricepe, de ce budgetul armatei erai mai cresce cu câteva milioane.

Până una alta bandită din capitală Pestă spargu erai mai în fiacare năpte căte o bolta, magazinu, locuință, celariu, în cătu nu mai pote negă nimeni, că din toate capitalele europene considerate în proporție locuitorilor, Pestă este cea mai bine inpoporată cu hoti și talchari. Se facu spăseturi din cele mai indiavolate, geniali, daca ar fi permisă că se dicemua asia. Cassa wertheimiana din cele mai grele a fostu lasata cu poteri de uriasă prin spartură pavimentul diosu în celariu, unde apoi sfiderindu-o în dreptul inquietării și deschidiindu-o în totă comoditatea, dura căteva miș din trensă.

Nici comitatele nu voru se remana tocmai tare în urmă capitalei, din care causa în doare se publică erai legea stataria cu furci. In acestea impregiurari usurarii tremura mai tare decâtă oricare alta clasă de omeni.

Din Austria. Capitală are erai dile de serbatore. De candu regale și regină Italia se află în Viena, prandiuri imperiale, parada militară, teatru de gala, vizite și audiente solemnă urmări unele după altele. Fiindu și delegațiile adunate și ministrii unguri mai toti în Viena, avura si acestia ocazie de a se convinge între altele că Umberto și că omu și că rege este unu modelu de barbatu, era regină Margherita o adevărată corona a barbatului seu, consolatiunea omilor literati, daca sunt și onesti, mama dulce a saracilor și orfanilor. Sanetatea reginei a suferit multu, de candu cu atentatul furiosului bucatariu Passanante, care se rapedise cu unu cutită mare asupra regelui, numai asia din chiaru-seninu.

Delegațiile parlamentare din ambele parti ale monarchiei presentandu-se la Mai. Sa fiacare în corpore, presidenții loru întră în cătu și cu acele discurse homajiale scurte, mai multu de solemnitate, și mai puținu semnificative, usitate și pâna acum la ocaziuni de acestea. Mai. Sa dete respunsuri acomodate la ambele.

Presidenții ambelor delegații au deschisu siedintile fiacare separat. Discursul presidențial Haynald fu pe atâtă de netedu puținu însemnat, pe cătu acestu archiepiscopu scie între alte impregiurari se fia oratoru dintre cei mai eločenti și meduvișoși. Nu asia septuagenariul cav. Schmerling, veteranul și perseverintele austriac centralistu, adversariu pâna la moarte alu dualismului. Eș. sa în calitate de presidențe alu delegațiile austriace vorbă totu numai în spiritul unitatiei și întregității monarhiei, era cătră fine dete din nou evreilor o lovitură din acelea, care în an. 1873 au accelerat fără multu catastrofa cea infricăziată finanțială și comercială, prin care

indata in lunile dintai s'au perduto preste siepte sute de milioane fl. v. a. si o multime nenumerata de speculanti la bursa si alti actionari au cadiut din culme la stare de proletari. A fostu aceea o tajatura de chirurgu in carne viia pana la osu. Unii au invietiatu din acea catastrofa, altii nimiciu, si e tema, ca erasi se va mai intempla vreo blasfematie mare. Diariele redactate de jidovi injura pe Schmerling in modulu celu mai scărunavu.

Romania.

Aniversari'a de ani 25 a fundarei diariului „Romanul“.

(Urmare si fine.)

Discursul lui I. C. Brateanu.

Dniloru!

Imi este preste potintia de a fi scurtu, si acesta ar fi a abusá, dara ce se facu? Facem banchete la unu anu odata, si candu ne intelnuim, avemu de vorbitu atatu de multu, in catu nu potemu, nu ne ajunge timpul, — si acesta este o paguba pentru noi.

Dniloru, eram rapit uandu vedeam aventulu tinerimei, fiindu-ca eu, betranul, nu'mi e datu se iau acestu aventu alu viitorului, eu traiescu ca betranu, mai multu in suvenire, in trecutu, si mi-am disu: nu e bine ore, ca tinerimea se cunoscă caile trecutului, si se vedia unde ajunge cineva cu gresieele lui?

Napoleonu I si Napoleonu III au avutu gresiel'a, ca nu cunoșteau istoria Franciei decatua dela an. 1771 incóce. La noi nu sunt cunoscute traditiunile prin care s'au formatu natiunea romana. Dara caile trecutului o se ne condua in caile viitorului, — si ne dicem: nu este vreo datoria pentru noi betranii ca, chiaru ostenindu pe tinerime, se-i vorbim de trecutu, care nu este serisu? fiindu-ca noi suntu generatiunea care ne ispravim; noi nu amu avutu timpu se scriemu, fiindu-ca amu fostu totudeauna pe campulu de batalia.

Dloru, mai multu de 300 de ani, Semilun'a a cautatu se se infiga in Romani'a, si la fiacare incercare, spre mirarea tuturor, legiunile ei isi gasiau mormentul in Romani'a (applause frenetice).

De cate ori dicea ca Romani'a este invinsa, se vedea ca ei erau invinsi de Romani (applause).

Unu Stefanu, unu Mihaiu, erau admirati de occidentulu intregu (applause).

Amu vediutu in cronicile vechi, ca Sultani diceau ca natiune mai vitédia, mai unita, ca Valachii si Moldovenii, nu e alt'a. Ei bine, vediendu ca pe facia nu potu se ne cucerésca, au venit upe alte cai, si au disu boierilor: Vedeti ca ve omoriti, ve sfésiasi unii pe altii; nu e mai bine se ve trimitu Domnu, totu unu crestinu de ai vostrii, unu omu din Constantinopole?

Si boierii nostrii s'au invoit, si Turci ne-au trimis atunci pe Mavrocordatu, si s'a inaugurat regimulu fanariotu cu densulu.

A inceputu apoi cucerirea indirecta: a luat u clas'a inteligenta si a desnationalisatu-o, a despartit u poporul romanu. Ajunsese o astfelui de stare, in catu boierii cu ori-ce pretiu voiau se tréca de greci.

Romanul in se si respune, a aruncat satir'a acesta: „Scóteți mojiculu acesta afara, ca se vorbesc boieriul grecesc“.

Si acesta pentru-ca boierii dela tiéra nu sciau grecesce; dara ca se arete si densii poporului ca sciu grecesce, se prefaceau ca vorbescu grecesce. In acesta stare se afla poporul romanu, de o parte strainii cu clas'a boierilor, si de alta parte poporul romanu. In acesta stare l'a gasit domnul Tudor, candu a ridicat stindartulu nationalu in Romani'a, si de aceea boierii in locu se alerge in taber'a lui Tudor, au trecutu in Transilvani'a; sgudivirea in se a fostu atatu de mare, in catu rezultatulu a fostu domni'a lui Ghic'a, si introducerea limbei romane, nu numai in biserica si scola, dara si prin casele boieresci.

Si boierii au inceputu se si tramita copiii la scóole din Europa; si'mi aducu aminte, ca Dinu Golescu, nu numai ca si-a trimis copiii in Elvetia, dara elu singuru a facutu o caletoria in Europa, in care nu s'a preamblatu ca se si arete bogatiile, ci s'a dusu ca se studiedie si apoi se vina in patria sa si se spuna romanilor ce a vediutu si ce a facutu. Dupace s'a intorsu, a venit u pentru ántai'a data pote, dupa unu secolu si jumetate, si a publicat in limb'a mojicului caletoria lui Dinu din Golescu, era nu Dinu „de“ Golescu, adeca caletoria lui Dinu dela tiéra; ei bine, de 150 de ani nu se mai vediuse unu asemenea lucru.

OBSERVATORIULU.

A venit u apoi pe urma Ianachitia Vacarescu, candu s'a intorsu din exilu dela Campu-Lungu in Pitesci pe josu, ceea ce nu se mai vediuse, ca boierii se amble pe josu; numai Dinu Golescu candu mergea prin Golesci, mergea pe josu si cu toagulu in mana, se ducea printre tierani; ei bine, amu esitu toti cu toti afara, ca se vedem unu boieriu mare amblându ca poporulu.

A venit u apoi Campineanu; elu isi facea visitele in trasura, inse siedea alaturi cu feiorulu. Asia dara candu mai tardu discipulii acestoru mari barbati au indeplinitu faptele pe care le serbatoriti astadi, ei n'au facutu decatua au deseverisit revolutiunea, care de cei vechi era inceputa (applause). Revolutiunea inse, nu ca la alte popore care au recursu la arme, ci revolutiune in idei, in scrieri, in aplicarea ideilor in vieti de tote dilele.

Si candu revolutiunea a venit, farmecul era sfarmat, prestigiul era dusu si clas'a marilor boieri se transforma pe fiacare di, si societatea romana devenia societate moderna; nu mai erau doue clase, una de apesati si alta de asupratori; una care are numai drepturi si alta numai datorii; negresit u inse ca o asemenea stare de lucruri nu se face intr'o di, ci a trebuitu munc'a unei vietii intregi, pentru-ca se ajungem aci, ca se potem avea o societate eminentemente democratica, pentru-ca intr'adeveru, copiii poporului romanu nu poteau se aiba acelasiu avantagiu, pe care ilu aveau copiii boierilor, si eu diceam totudeauna filioru de boieriu: dvóstra aveti unu capitalu care este forte mare in societatea democratica si pe care noi nu'l avem, si acestu capitalu este, ca atunci candu veniti la scola, candu ve infaçiosati in societatea romana, sunteti dejá cunoscuti, este firma vechia care o aveti, dara adaoageam: bagati bine de séma; incercati se petrundeti in midiulocul poporului; nu remaneti pe din afara, ca ci are se ajunga societatea intr'o di se nu mai faca asemenea deosebiri. Ori-ce firma — fia catu de frumos — nu are valoare, decatua daca marfa din pravalia corespunde cu ea.

Dniloru, o casa candu e góla, se pare mare; dara dupace se mobilisidia, se pare mica. Totu asia e si cu ómenii: sunt multe capete góle, care cred ca sunt mari, fiindu-ca sunt góle, si cred ca li se face o nedreptate candu nu li se da in societate locul ce pretindu ca li se cuvine.

Dloru, v'am spusu ca boierii romani in urm'a revolutiunei domnului Tudor, inca nu intielesesera cualitatile poporului romanu; elu are cualitatile superioare; pe langa sentimentul democratic si intelligenta ce posede, in poporul romanu o se gasiti, ca nicairi, aceeasi limba neo-latina, care are regulile sale gramaticale si care este intinsa preste toti romanii din tierile locuite de romani, afara de aceia cari s'au respandit in Macedonia, si in privint'a carora este o cestiu istorica inca in discussiune; in colo toti romanii vorbescu aceeasi limba, ceea ce dovedesc ca a fostu o limba la toti.

Dara numai atata gasim in poporul romanu? Mai gasim unu sentiment de demnitate si de gloria, si o dicu fara mandria; nici-unu popor nu are demnitatea poporului romanu, si numai de candu de pe la orasie se strecóra in sate albastre, poti se audi printre tierani dicindu: serutu man'a, dara eu n'am apucat se se dica stramosilor meu; tatalu meu era boieriu, satenii nu ii diceau: sarutu man'a, candu veneau la densulu, ci: Bine te am gasit u cucone.

Acestu cuventu injositoriu de sarutu man'a, nu se gasia la poporul romanu, si acesta areta gradulu de demnitate si de civilisatiune a lui.

Apoi de alta parte mai este inca unu semnu de civilisatiune alu poporului romanu. Femeile, in societatea romana nu erau tratate ca slujnice sau slave; femeia romanului era socia, si barbatul era soiu; limb'a romana, si candu dice aceste cuvinte, are expressiuni proprii; barbatul dice femeiei „sora“, era femeia barbatului „frate“. Ei bine, duceti ve si petrundeti in tote stratele tieranilor din Europa, si vedeti daca veti gasi asemenei sentimente de demnitate?

Apoi dniloru, vinu pe urma baladele, pe care fia-cine le cunosceti, baladele poporului, in care se vede delicatesti de sentimente care nu o gasiti la nici-unu popor si care astadi sunt admirate de Europa intréga. Asia imi aducu aminte de o balada, unde sunt doi amoresati, cari se gasesc facia in facia, si dicu ca nici stelele se nu'i vedia; atata pudore si atata sentimentu au in ei.

Ei bine, unde mai gasiti unu asemenea popor cu astfelui de sentimentu.

Vine apoi sentimentul artisticu. Ce costumu mai elegantu de catu alu tieranelor nóstre? Ce

desemnuri si colori mai romantice si mai classice decatua costumulu tieranelor nóstre? Astfelui ca astazi femeia cea mai poetica si artistă, care este Regin'a nóstra, a suiu costumulu tieranescu pe tronu si l'a facutu costumu alu curtiei (applause).

Dniloru, ve mirati ca a facutu generatiunea nóstra minuni, apoi dniloru s'a gasit u popor, care avea tote aceste calitati, si pentru noi n'a fostu altu meritu, decatua se sfarmam lantiurile, se punem in contactu societatea intréga si oper'a nóstra a fostu implita, ca-ci a fostu destulu atata, fiindu-ca tote elementele de civilisatiune erau in poporulu romanu.

Dloru, numai pe calea sciintiei suntemu nitiul inapoi de societatea occidentalui; ca-ci despotismul ne-a despartit cu totulu de sciintia ce se desvolta de sute de ani in occidentu; dara sciintia o ia omul si o apropie pana la apogeu, ceea ce nu ia din lume, este consintinta si sentimentul de demnitate, instinct personalu alu romanilor, este civilisatiunea ai carei germene se afla in fiacare romanu; ca sciintia se petrunda in popor este forte lesne, dara educatiunea si civilisatiunea este forte grea.

Luati u selbatecu, unu barbaru, puneti'u in scola si, daca va fi intelligentu, va inveti ca si ceilalți, instinctele lui inse voru remanea selbatice, barbare.

Ca se faceti se petrunda sciintia in popor, n'aveti decatua se ve duceti si se luati exemplu dela densulu si se luu aplicati la Dvóstra. Acestu popor democratic, civilisat si cu sentimentele cele mai nobile nu este greu ca se luu imitati; nu aveti de catu doue lucruri se faceti; se nu cheltuiti mai multu decatua castigati, si se lucrati mai multu ser'a, se nu fiti nici-odata multiamiti de ce ati lucratu dio'a.

Dloru, am spusu ca celu de antaiu meritu alu lui Rosetti, si'mi pare reu ca este amicul meu, este revolutia ce a facutu, candu si-a vendutu mosia si s'a pus la taraba (applause), si alu doilea meritu este ca a avutu curagiul, a avutu barbatia dio'a si noptea, bolnavu sau sanatosu, se lucredie.

Ei bine, dniloru, eu de asiu avea stare i-asi cladit o casa si asiu scrie pe dens'a:

„Lui Constantin Rosetti primulu staroste din Bucuresci, acela care a fostu modelu de curagiu si de labore“ (applause prelungite).

Sciri diverse.

— (Necrologu). Aaronu Domsia senior, fostu parochu gr. cath. in Sieic'a mare, s'a mutat la celea eterne, dupa unu morbu indelungat, in 22 Oct. 1881, in etate de 70 de ani, dupa ce a servit bisericei si poporului seu in cursu de 45 de ani.

Pe repausatulu in Domnulu ilu deplangu: soci'a sa remasa vedeva, unu fiu alu seu preotu in Sieic'a mare, patru fete tote casatorite, de inpreuna cu generii, nepotii si nepotele sale. Totuodata ilu gelesce pe repausatulu, acelu popor creditiosu, pe carele l'a condus cu prudentia si tactu in cursulu indelungate sale pastori — pentru a carui biserica si scola, repausatulu, — daruitu dupa ostenela si diligentia cu stare materiala favoritoria, — a prestatu considerabile sacrificie, atata materiali catu si morali.

Solemnitatea inmormantarei s'a efectuitu cu evenimenta pietate, in 24 Octobre a. c. prin rev. sa dnulu protopopu J. Rusu cu asistentia aitoru 5 preoti; era remasitie pamentesci ale repausatului s'a asiedatu spre eternulu repausu in cimitirul comunei respective.

Fia-i tierin'a usiora!

Ad Nr. 180 / 1881.

(59) 1-3

Edictu.

Nicolau Curceanu din Smig, care inca in anul 1878 a parasit u necredintia pre legitim'a s'a muiere — pre Fic'a n. Albu din Curciu; nescindu-se ubicatiunea, prin acesta se citidea ca: intr'unu anu si una diu'a dela I-ma publicare a acestui edictu, se se presentedie la subscribulu foru matrimoniale, ca-ci la din contra se va suscepe si pertracta processulu divortiale si in absentia lui, substituindu-se din oficiu curatoru ad actum.

Elisabetopole, 28 Oct. 1881.

Oficiulu protopopescu gr.-cath. alu Elisabetopolei ca foru matrimoniale de I. instantia.

Stefanu Campianu, v.-protopopu si pres. alu forului matrimoniale greco-catholicu de I. instantia.

Editoru si redactoru responsabile: G. Baritiu.

Tiparitul lui W. Kraft.